

DOI: 10.15276/ETR.04.2021.8
 DOI: 10.5281/zenodo.6536795
 UDC: 351.71: 323.2
 JEL: Z18

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ГРОМАДСЬКОЇ ПРИЙМАЛЬНОЇ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ

PUBLIC RECEPTION OF THE PEOPLE'S DEPUTY OF UKRAINE: FEATURES AND ORGANIZATION OF WORK

Olena A. Lypynska, DEcon, Professor
 Odessa Polytechnic State University, Odesa, Ukraine
 ORCID: 0000-0002-6317-7511
 Email: alenalip@ukr.net

Kateryna K. Kotrutsa
 Odessa Polytechnic State University, Odesa, Ukraine
 ORCID: 0000-0002-4319-3143
 Email: katyatrofimenko2008@gmail.com

Received 13.08.2021

Після розпаду радянського союзу Україна розпочала своє становлення як демократична Європейська держава. Однією з ключових функцій демократичної України є представницька функція парламенту. Тобто, при умові що до виборів виборець слухав кандидата в парламентарі, то після свого обрання, навпаки, народний обранець має слухати своїх виборців. Причому контакти мають бути постійними, не зважаючи на роботу депутата у парламенті. А також парламентар не може обмежити їх виключно прийомом виборців у своїй депутатській приймальні. Необхідно розуміти, що будь-який перехожий може звернутися до нього з питанням чи проханням, і він не має жодного права не вислухати його, що передбачає різноманітні формати комунікації народного депутата України з виборцями, що є невід'ємною складовою здійснення повноважень члена парламенту. Так, стаття 24 Закону України «Про статус народного депутата України» від 17.11.1992 № 2790-ХІІ зобов'язує народних депутатів «постійно підтримувати зв'язки з виборцями, вивчати громадську думку, потреби і запити населення», а також «інформувати виборців про свою депутатську діяльність через засоби масової інформації, на зборах виборців періодично, але не рідше двох разів на рік» [1]. При цьому, ст. 7 Закону визначає, що «народні депутати, обрані в одномандатних виборчих округах, зобов'язані підтримувати зв'язок з виборцями своїх округів», а «народні депутати, обрані в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі, здійснюють зв'язок з виборцями, які мешкають на території України, у порядку персонального представництва, визначеному депутатськими фракціями (групами) Верховної Ради України відповідно до закону».

Липинська О.А., Котруца К.К. Організація роботи громадської приймальної народного депутата України. Оглядова стаття.

У статті розглянуто поняття, ознаки і зміст діяльності депутата Верховної Ради та громадських приймалень, аналіз дослідження економічних процесів і рішення конкретних тематичних управлінських задач стосовно реального середовища.

Ключові слова: народний депутат, громадська приймальня, Верховна Рада, економічні процеси, управлінські задачі, депутатська діяльність, законопроекти, нормативні акти, депутатський запит, виборчі округи

Lypynska O.A., Kotrutsa K.K. Public reception of the People's Deputy of Ukraine: features and organization of work. Review article.

The article considers the concepts, features and content of the activity of the deputy of the Verkhovna Rada and public receptions, the analysis of research of economic processes and the decision of concrete thematic administrative problems concerning the real environment.

Keywords: People's Deputy, public reception, Verkhovna Rada, economic processes, administrative tasks, deputy activity, bills, normative acts, deputy request, constituencies

Громадські приймальні є одним з основних організаційних інструментів партійних організацій, народних депутатів України та депутатів місцевих рад для побудови право свідомого суспільства в незалежній і суверенній державі шляхом виявлення загальнонаціональних та місцевих порушень конституційних прав і свобод, сприяння захисту соціально-економічних і юридичних інтересів громадян, шляхом безпосереднього спілкування з ними.

Основною метою створення громадських приймальні є прийом громадян, представників різних колективів, підприємств, установ, організацій, розгляд та ефективне вирішення проблемних питань порушених в їх усних та письмових зверненнях, надання консультативно-практичної допомоги, здійснення правового захисту, вивчення громадської думки, підвищення правової освіти населення, а також їх аналітична обробка з метою пошуку оптимальних шляхів та механізмів вирішення проблем загального характеру та надання пропозицій Верховній Раді України для розробки законопроектів, внесення змін до діючого законодавства з найактуальніших соціально-економічних та правових проблем громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Виборці з великим інтересом готові слідувати за діяльністю народних депутатів між виборами і очікують на отримання інформації з перших вуст. Про такий інтерес свідчать, наприклад, результати соціологічного опитування, проведеного наприкінці 2017 р. Центром Розумкова [2]. Так, цікавість до інформації про діяльність парламенту виявляють більше ніж половина громадян України (53,6%). Водночас, ще більша частка опитаних зазначила, що із засобів масової інформації отримує переважно негативну інформацію про Верховну Раду (56,2%), а майже третина (32%) вважають, що сьогодні бракує інформації про діяльність парламентарів у виборчих округах. Красномовним є й те, що третина опитаних (33,3%) навіть не знають, хто з депутатів представляє у Верховній Раді їхній округ.

Варто зазначити, що проблеми депутатської діяльності були предметом дослідження багатьох вчених, а саме: І. Лопушинського [2], В. Божка [3], Т. Деруна [4], І. Мищака [5], О. Чернецької [6], Ю. Ковалевської [7], С. Назаренко [8], В. Шарого [9], Ф. Ткачука [10], О. Скакуна [11], О. Радченка [12] та ін.

Метою статті є дослідження поняття та правової характеристики статусу депутатів Верховної Ради в громадських приймальнях в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Комунікація з виборцями є важливим компонентом роботи законодавчого органу країни. Відповідно до Закону України «Про статус народного депутата України» народний депутат зобов'язаний постійно підтримувати зв'язок із виборцями, проводити особисті прийоми та

вивчати громадську думку [1]. Тому народні обранці часто забезпечують комунікацію з виборцями через відкриття громадських приймальні, які можуть функціонувати у різних за формою власністю приміщеннях. Законодавством гарантується надання органами місцевого самоврядування або місцевими органами виконавчої влади окремого технічно обладнаного приміщення для постійного робочого місця помічника-консультанта народного депутата, зокрема який обраний в одномандатному виборчому окрузі.

Так само важлива комунікація з виборцями і парламентських партій, адже половина складу Верховної Ради поточного скликання обрана за списками політичних партій. Депутати, обрані у загальнодержавному окрузі, також мають право на отримання приміщення місцевої влади для роботи з виборцями. Але практика діяльності українського парламенту показує на менш активну комунікацію з виборцями нардепів обраних за списками партій і як наслідок відсутності їхніх громадських приймальні. У даному випадку значну роль у забезпеченні взаємодії з громадянами можуть відігравати приймальні парламентських партій. А в умовах виборчої реформи, проведенні чергових парламентських виборів на засадах пропорційної системи з єдиними та регіональними списками кандидатів від партій, скасуванні мажоритарних одномандатних округів – роль партій у комунікації виборців із парламентарями може значно зрости.

Робота громадської приймальні організована по методу Єдиної технології прийому громадян, в основу якої покладені принципи з надання якісних послуг із максимальною зручністю та мінімальними затратами; підвищення адресності соціальної допомоги та забезпечення цільового використання коштів, передбачених для її надання; створення атмосфери взаємоповаги між працівниками департаменту і отримувачами допомоги.

В громадській приймальні вирішуються всі питання, які цікавлять одержувачів допомоги. В доступній формі розміщені стенди з основними витягами із законів про державні соціальні допомоги, субсидії, пільги різним категоріям населення та компенсації, зразки заяв та декларацій на призначення зазначених гарантій.

В холі адміністративного приміщення працюють інформатори, які здійснюють попередній запис на прийом до спеціалістів за телефонами та при особистому зверненні, видають талони-направлення (в яких зазначається час прийому, дата та номер робочого місця/кабінету), консультують громадян з питань надання усіх видів соціальних допомог, субсидій, пільг, компенсацій та процедури їх призначення (хто має право на призначення, які документи потрібно подати, куди необхідно звернутись з того чи іншого питання), видають бланки документів, які необхідно заповнити для звернення за допомогою.

Однією з основних ланок громадської приймальні є координатор прийому, який також надає консультації громадянам, ознайомлює з порядком оформлення допомог, умовами отримання, переліком необхідних документів, які мають підтвердити ті чи інші відомості, надає інформацію про стан розгляду раніше поданої заяви.

Пріоритетом організації прийому громадян є забезпечення максимального наближення послуг із надання усіх видів соціальної допомоги саме до тих категорій населення, які її потребують. Спеціалістами відділу прийому громадян на робочих місцях у громадській приймальні проводяться консультації стосовно права конкретної сім'ї чи особи на отримання соціальної допомоги, компенсаційних виплат та субсидій. При прийомі документів спеціалісти відділу здійснюють перевірку правильності заповнення заяви, декларації, оформлення поданих довідок, вивчається ситуація, в якій перебуває сім'я. Проводяться співбесіди із заявником із метою уточнення поданої інформації, виявлення інформації, не підтвердженої поданими документами та визначення додаткових документів.

Робота громадської приймальні передбачає щоденний прийом мешканців міста у зручний для них час, без обідньої перерви, а також у суботу.

За необхідності та за наявності письмової заяви особи, яка претендує на призначення соціальної допомоги або субсидії, але за станом здоров'я не може особисто надати необхідні документи для призначення допомоги, спеціалісти проводять прийом документів на дому.

Приймальня здійснює такі види правової допомоги, як: надання правової інформації; консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру).

Громадська приймальня забезпечена методичними рекомендаціями, посібниками, зразками процесуальних документів, кодексами та офіційними періодичними виданнями.

До роботи в громадській приймальні залучаються працівники управління юстиції, у тому числі спеціалісти відділів державної реєстрації актів цивільного стану, Управління державної виконавчої служби, відділу нотаріату тощо.

Закон України «Про статус народного депутата» зобов'язує парламентаря «інформувати виборців про свою депутатську діяльність через засоби масової інформації, на зборах виборців періодично, але не рідше двох разів на рік». Такий механізм комунікації свідчить про відкритість депутата і дозволяє виборцям не тільки отримати інформацію, проаналізувати статистику, але й отримати відповіді на запитання безпосередньо від депутата, який звітує. На жаль, у Законі України «Про статус народного депутата України» відсутня чітка процедура звітування та

формат подання інформації, яка має надаватися виборцям. Це створює сприятливі умови для маніпуляцій, коли депутати позиціонують як власні звіти будь-які повідомлення в ЗМІ чи епізодичні зустрічі з виборцями.

У ході моніторингу народних депутатів України, який проводиться Громадянською мережею ОПОРА в рамках Програми USAID РАДА з 2015 року, з'ясувалось, що на практиці більшість народних обранців взагалі не звітують у форматі публічного представлення результатів власної роботи за певний період. Так, з лютого по липень 2017 року 22% народних депутатів взагалі жодного разу не звітували про свою роботу перед виборцями в будь-якій формі. При цьому в якості повноцінного звіту розглядався текстовий (газета, листівка, друкований або онлайн-матеріал) або усний (телебачення, прес-конференція, зустріч з виборцями) звіт за конкретний період роботи, а частковим звітом депутата вважалось усне інформування громадян про результати своєї роботи під час візитів в округ та наявність у відкритому доступі у ЗМІ або на персональному сайті/сторінках депутата у соціальних мережах інформації про законодавчу чи іншу діяльність обранця (міжнародну взаємодію, роботу в окрузі, співпрацю з органами місцевої влади тощо).

У міжнародній практиці регулярне звітування депутатів зазвичай не закріплено на законодавчому рівні, однак часто прописується в регламенті парламенту та етичних кодексах. Звітування здійснюється раз на місяць або квартал та наприкінці року на відкритих зустрічах з громадянами і на офіційних сайтах партії або депутата, рідше через соціальні мережі. На відміну від України, звітування через ЗМІ не є поширеним явищем у міжнародній практиці, воно часто заборонено політикою телерадіокомпаній і вважається політичною рекламою [14].

У своїх звітах парламентарі західних країн найчастіше згадують про законопроекти, що були прийняті за їх ініціативою, поточні питання, що зараз стоять на порядку денному, а також майбутні плани на найближчий період та у довгостроковій перспективі. У країнах, де функціонують мажоритарна та змішана виборчі системи, члени парламенту також згадують про свою діяльність в окрузі.

Використовуються найрізноманітніші форми звітування: у США та Великобританії великою популярністю користується звітування на партійних з'їздах та під час дебатів, тому їх завжди транслюють на національних каналах. А от у країнах Латинської Америки звітування проходить на масових мітингах.

У країнах Балтії вітаються новаторські та оперативні форми звітування, зокрема, через соціальні мережі Twitter, Facebook, Instagram та Periscope, через які громадяни завжди мають змогу зв'язатися з депутатами та повідомити про свої проблеми та зауваження.

У США, окрім уже згаданих інструментів, популярними є онлайн-консультації з

громадянами та телефонні опитування (зазвичай щоквартальні). Такі можливості дозволяють тримати постійний зв'язок із виборцями, за необхідності, детальніше розповідати про здійснені проекти та коригувати майбутні плани залежно від потреб громадян. Не забувають депутати Конгресу проводити очні зустрічі з виборцями в місцевих осередках та прийоми громадян у Вашингтоні. Популярними також можна назвати регіональні тури партійних лідерів, які відвідують штат разом з місцевими депутатами, де звітують про виконану роботу.

Кількість звернень, що надходять особисто чи письмово до громадських приймальні народних депутатів різняться і залежить передусім від чисельності населення у місті чи районі, а також активності народного обранця в окрузі. Наприклад, у великих містах звернень зазвичай більше, проте громадяни одночасно можуть звертатися до кількох народних депутатів. Тематика звернень дуже подібна. Найчастіше це питання виділення матеріальної допомоги (від 30% до 60% усіх звернень), соціального захисту (пенсії, пільги, субсидії, ветерани АТО), проблем інфраструктури (ремонт доріг, шкіл, дитячих садочків тощо), скарги на діяльність органів місцевої влади (проблеми вивозу сміття), правоохоронних органів.

В окремих приймальнях громадяни також можуть отримати юридичну консультацію, яка надається тут на постійній основі. Це відбувається в тому випадку, якщо працівник приймальні виконує обов'язки юриста, або коли юрист надає консультації на постійній основі, але за визначеним графіком.

На жаль, домінування звернень, що стосуються виділення матеріальної допомоги (від 30% до 60%) за рахунок приватних коштів, або залучення бюджетного фінансування для вирішень проблем виборчого округу, створює сприятливі умови для вибудовування патерналістської форми взаємодії між виборцем та народним депутатом. Вона спотворює зміст представницького мандата, часто помилково асоціюється у виборців з ефективністю депутатської діяльності. Те ж саме стосується численних звернень приватного характеру (представництво у судах, побутові спори, влаштування на роботу, сприяння у вирішенні проблем просування по черзі, лікування тощо). Депутати, які не практикують надання матеріальної допомоги скеровують громадян до депутатів обласної чи районних рад, у яких для цього передбачений спеціальний фонд.

Щомісячні витрати на утримання мережі громадських приймальні у виборчому окрузі за умов не надто високої активності виборців є певним викликом для ефективності використання цього інструменту позапарламентської діяльності народного депутата. Крім цього намагання обранців не відмовляти у вирішенні різних проблем, з якими звертаються виборці, незважаючи на те, що їхнє вирішення не входить до компетенції народного депутата, дещо

спотворює зміст представницького мандату. З роками у виборців сформувалося спотворене сприйняття депутата як інструмента вирішення будь-яких проблем. Однак він не уповноважений надавати матеріальну допомогу чи вирішувати проблеми приватного характеру. У той самий час обранці практично не ведуть з виборцями дискусій та обговорень політик, пошуку законодавчого врегулювання системних проблем чи проведення реформ. Виконання невластивих статусу народного депутата обов'язків, особливо у випадку мажоритарників, змістило акцент їх позапарламентської діяльності і, зокрема використання інструменту громадських приймальні для потреб передвиборної агітації. Цей домінуючий напрямок у взаємодії народного депутата з виборцями негативним чином позначається на якості політики, яка також відтворюється у законотворчому процесі.

Для роботи депутата на національному рівні наявність помічників є необхідною. Обсяги секретарської та аналітичної роботи, а також роботи зі зверненнями громадян, що лягають на депутата, є надто масштабними для однієї людини. Саме тому інститут помічників депутата існує в більшості країн. Саме це підштовхує на вивчення позитивних практик деяких інших країн у цьому питанні та можливостей підвищення ефективності та прозорості роботи помічників депутатів Верховної Ради України.

Українське законодавство регулює статус помічника народного депутата у двох основних документах. По-перше, це закон «Про статус народного депутата України». Стаття 34 цього закону визначає основні положення діяльності «помічників-консультантів народного депутата України». В ній містяться, зокрема, такі ключові норми:

- помічників може бути не більше від тридцяти одного;
- стати помічником може «громадянин України, що має середню спеціальну чи вищу освіту та володіє українською мовою» (при цьому перевірка на володіння мовою чи стандартизований тест не передбачені);
- помічник може працювати за контрактом на постійній основі чи за сумісництвом, або ж на громадських засадах (тобто як волонтер);
- кількість та особи помічників визначає сам депутат, він же розподіляє між ними обов'язки та в межах наданого йому грошового фонду визначає кількість помічників, що працюють за контрактом, та оплату їхньої праці.

Раніше четверо помічників народного депутата, за його вибором, могли бути держслужбовцями; таке призначення одразу давало їм 7-й ранг державного службовця, тоді як людина, що вперше потрапляла на державну службу на іншу посаду, отримувала найнижчий, на той час 11-й. За словами Андрія Круглашова, экс-координатора руху «ЧЕСНО», цього рівня «важко досягти поза парламентом».

При цьому помічник народного депутата має широкі права доступу до органів влади. Він має право за посвідченням входити до Верховної Ради, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, бути присутнім на засіданнях ВРУ та (за дорученням депутата) комітетів. Також він може отримувати в органах влади та місцевого самоврядування і на державних підприємствах документи та інформацію, необхідну народному депутату. Таким чином, помічники мають широкий доступ до органів влади та широкі можливості комунікації з впливовими особами на різних рівнях, що може створювати умови для лобістських відносин.

Закон передбачає для помічника також і досить широкі обов'язки, переважно у вигляді секретарської та аналітичної роботи. До них належать:

- вивчення матеріалів, потрібних для роботи депутата;
- допомога депутату у проведенні звітів і зустрічей з виборцями, особистого прийому виборців, розгляді пропозицій та звернень;
- виконання доручень депутата у відносинах з виборцями, органами влади, ЗМІ і т.ін.;
- надання депутату організаційно-технічної «та іншої» необхідної допомоги при здійсненні ним повноважень.

Українське законодавство та політична практика, пов'язані з помічниками депутатів національного парламенту, демонструють помітні проблеми. Деякі з них були висвітлені у Доповіді щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності ВРУ, підготовленої Місією Європейського парламенту протягом вересня 2015 – лютого 2016 років. Зокрема в ній було запропоновано відокремлення парламентської служби від загальної національної системи державної служби. Хоча в цьому пункті автори не виділили конкретно помічників народних депутатів, зміни до закону «Про державну службу» від 10.12.2015 вивели помічників нардепів з числа державних службовців [15].

Окремий пункт було присвячено персоналу, який працює на депутатів, проте не є співробітниками Верховної Ради. Зауважується, що дозвіл депутатам залучати до 31 помічника, включаючи волонтерів, може призвести до «зростання впливу зовнішніх інтересів», тобто впливу лобістів. Деякі помічники, відповідно до Доповіді, займаються «виключно написанням великої кількості законопроектів і підготовкою депутатських «запитів» і «звернень», що, на думку представників Місії, може бути пов'язано з лобістським впливом. Тому рекомендовано обмежити посадові обов'язки помічників депутатів, що працюють на громадських засадах, та конкретизувати для них умови доступу до парламентських приміщень (зокрема надавати посвідчення лише частині помічників).

Закон України «Про статус народного депутата» зобов'язує парламентаря «інформувати виборців про свою депутатську діяльність через засоби масової інформації, на зборах виборців періодично, але не рідше двох разів на рік». Такий механізм комунікації свідчить про відкритість депутата і дозволяє виборцям не тільки отримати інформацію, проаналізувати статистику, але й отримати відповіді на запитання безпосередньо від депутата, який звітує.

Кількість звернень, що надходять особисто чи письмово до громадських приймальень народних депутатів різняться і залежить передусім від чисельності населення у місті чи районі, а також активності народного обранця в окрузі. Наприклад, у великих містах звернень зазвичай більше, проте громадяни одночасно можуть звертатися до кількох народних депутатів.

Найчастіше це питання виділення матеріальної допомоги (від 30% до 60% усіх звернень), соціального захисту (пенсії, пільги, субсидії, ветерани АТО), проблем інфраструктури (ремонт доріг, шкіл, дитячих садочків тощо), скарги на діяльність органів місцевої влади (проблеми вивозу сміття), правоохоронних органів.

В окремих приймальнях громадяни також можуть отримати юридичну консультацію, яка надається тут на постійній основі. Це відбувається в тому випадку, якщо працівник приймальні виконує обов'язки юриста, або коли юрист надає консультації на постійній основі, але за визначеним графіком.

Для роботи депутата на національному рівні наявність помічників є необхідною. Обсяги секретарської та аналітичної роботи, а також роботи зі зверненнями громадян, що лягають на депутата, є надто масштабними для однієї людини. Саме тому інститут помічників депутата існує в більшості країн. Ця аналітична записка спрямована на вивчення позитивних практик деяких інших країн у цьому питанні та можливостей підвищення ефективності та прозорості роботи помічників депутатів Верховної Ради України.

Додаткові проблеми виділяють експерти недержавних організацій, що займаються моніторингом парламентської діяльності в Україні. Так, громадський рух «Чесно», на підставі своїх досліджень, стверджує, що депутати нерідко наймають на роль помічника політиків, з якими вони змагалися на одному окрузі, або своїх родичів.

Донедавна на офіційних інтернет-ресурсах не було жодної інформації про помічників депутатів. Однак на сьогодні на сторінці кожного депутата на порталі Верховної Ради України можна побачити, хто працює на нього за строковим договором та на громадських засадах. Разом з тим, додаткова інформація про цих осіб недоступна – навіть їхні контакти, надання яких є звичним для європейської практики. В деяких країнах такі контакти надаються на сайтах партій, але жодна з українських парламентських партій на сторінках

про фракцію або представників у парламенті інформації про помічників депутатів не надає. Це можна вважати некоректною практикою, враховуючи, що одним із завдань помічників депутата є допомога депутатові у зв'язках із виборцями.

Висновки

Громадська приймальня – це одна з форм позапарламентської діяльності народного депутата, що забезпечує взаємодію народного обранця зі своїми виборцями. Завдяки роботі громадської приймальні парламентар має можливість особисто, здійснюючи щомісячний прийом, та опосередковано, через помічників-консультантів, отримувати інформацію про проблеми та потреби виборців, прохання, пропозиції щодо ініціювання законопроектів чи інших нормативних актів, дізнаватися про оцінку своєї діяльності. Багато депутатів-мажоритарників організують роботу громадських приймальнь таким чином, щоб сформувати стабільне електоральне середовище, яке підтримає його на наступних виборах до Верховної Ради України. Зокрема, у приймальнях можна отримати матеріальну допомогу, висловити прохання щодо сприяння вирішення проблем округу чи ініціювання депутатського запиту до центральних органів влади чи органів місцевого самоврядування.

На підставі проаналізованих законодавчих норм і практик, варто розглянути такі можливі заходи для підвищення прозорості та ефективності діяльності апарату помічників депутатів в Україні.

Значне зменшення максимальної кількості помічників депутата. Практика як найрозвиненіших країн Європи, так і постсоціалістичних країн ЄС, що розвиваються, показує, що депутати переважно успішно працюють з 3-4 помічниками.

Можливим є розгляд обмеження кількості ставок помічника для кожного депутата (приміром, до 5), з можливістю винаймати помічника на 0.5 чи 1.5 ставки, за прикладом Литви.

Перегляд інституту неоплачуваних помічників депутата. В Німеччині та Франції такого інституту на законодавчому рівні не існує. Литовська практика (39% неоплачуваних помічників спочатку не бажали подати декларацію про приватні інтереси), як і українська, свідчить, що цей інститут є потенційно корупційогенним.

Якщо від цього інституту не відмовлятися взагалі, то принаймні варто обмежити право помічників на громадських засадах на отримання довгострокових перепусток до органів влади (за прикладом Литви – не більше певної кількості помічників на фракцію).

Загалом перепустка помічника депутата в Україні дає надто великі повноваження (можливість доступу до приміщень центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування). Можливе вирішення – обмежити дійсність перепустки тільки будівлями Верховної Ради та комітетів.

Реєстрація кожного відвідування парламенту помічником для збільшення прозорості їхньої діяльності.

За прикладом Франції – необхідність для депутата декларувати, яку функцію (юрист, секретар і т.д.) виконує кожен його помічник, тобто за що саме він відповідає.

Публікація контактів (адреса електронної пошти, телефон) кожного помічника.

Необхідність, за прикладом Польщі, декларувати історію працевлаштування, доходи та бізнес-інтереси за попередні кілька років для кожного помічника. Декларування помічниками приватних інтересів, за прикладом Литви. Надання інформації про освіту помічника.

Заборона на працевлаштування родичів депутата по прямій та бічній лінії, за прикладом Франції, а також родичів інших депутатів по прямій лінії, на посаду оплачуваного помічника. У разі виявлення порушення депутат має відшкодувати отриману з бюджету на цього працівника суму, а також сплатити значний штраф. Можливим є розгляд кримінального покарання депутата за таке працевлаштування.

Abstract

The article considers the concept and legal characteristics of the status of deputies of local councils, who are representatives of the interests of citizens of a certain territory

In a democratic state that Ukraine aspires to be, the representative function of the parliament is one of the key ones, which provides for various formats of communication between the People's Deputy of Ukraine and voters.

Public receptions are one of the main organizational tools of party organizations, people's deputies of Ukraine and deputies of local councils to build a conscious society in an independent and sovereign state by identifying national and local violations of constitutional rights and freedoms, promoting protection of socio-economic and legal interests of citizens. direct communication with them.

The main purpose of creating public receptions is to receive citizens, representatives of various teams, enterprises, institutions, organizations, consideration and effective resolution of issues raised in their oral and written appeals, providing advisory and practical assistance, providing legal protection, studying public opinion, improving legal education population, as well as their analytical processing in order to find optimal ways and mechanisms to solve general problems and provide proposals to the Verkhovna Rada of Ukraine to develop bills, amend existing legislation on the most pressing socio-economic and legal issues of citizens.

Список літератури:

1. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>.
2. Політична культура і парламентаризм в Україні: шляхи удосконалення представницької демократії. Інформаційно-аналітичні матеріали до Фахової дискусії 14 грудня 2017р. – с. 53-56. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/uploads/socio/2017_Politychna_kultura.pdf.
3. Лопушинський І.П. Що має знати депутат місцевої ради: Книга III. Бюджетний процес на місцевому рівні. / І. П. Лопушинський – Київ: Інститут Політичної Освіти. – 2016. – 240 с.
4. Божко В.М. Права та обов'язки депутатів місцевих рад / В. М. Божко [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://lgdc.org.ua/sites/default/files/library/prava_at_obovyazky_deputativ_miscevyh_rad.pdf.
5. Дерун Т.М. Навчальний посібник для депутатів місцевих рад об'єднаних територіальних громад. Видання друге / Т. М. Дерун // Асоціація міст України. – Київ: ТОВ «Підприємство «ВІЕНЕЙ». – 2017. – 164 с.
6. Мищак І.М. Механізми контролю громади за діяльністю депутатів місцевих рад в Україні та Польщі (порівняльно-правовий аналіз) / І. М. Мищак // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2016. – № 1. – С. 56-61. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2016_1_11.
7. Чернецька О.В. Конституційно-правовий статус депутатів місцевих рад за законодавством України: монографія / О. В. Чернецька – Київ: ВД «Скіф». – КНТ. – 2008. – 144 с.
8. Ковалевська Ю. Основні завдання професійного розвитку посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад / Ю. Ковалевська // Місьцеве самоврядування та регіональний розвиток в Україні. – 2013. – № 4. – С. 9-12. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mcrru_2013_4_8.
9. Назаренко С.В. Щодо статусу депутатів місцевих рад: конституційно-правовий аспект / С. В. Назаренко // Університетські наукові записки. – 2007. – № 4. – С. 55-61. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2007_4_10.
10. Шарий В.І. Впровадження системи управління якістю в діяльність депутатів місцевих рад України / В. І. Шарий // Університетські наукові записки. – 2010. – № 3. – С. 215-222. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2010_3_37.
11. Ткачук А.Ф. Діяльність органів місцевого самоврядування та депутатів сільської, селищної, міської ради (навчальний модуль) / А. Ф. Ткачук – Київ: ІКЦ «Легальний статус». – 2016. – 80 с.
12. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / О. Ф. Скакун – Харків: Консум. – 2000. – 704 с.
13. Радченко О.І. Статус народного депутата України: проблеми теорії і правового регулювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / О. І. Радченко – Київ. – 2005. – 19 с.
14. Програма USAID «РАДА: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://radaprogram.org/>.
15. Про державну службу: Закон України № 1810-IX від 19.10.2021. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

References:

1. On the status of the People's Deputy of Ukraine: Law of Ukraine of 17.11.1992 № 2790-XII. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>.
2. Political culture and parliamentarism in Ukraine: ways to improve representative democracy. (2017). Information and analytical materials for the Professional Discussion. Retrieved from http://www.razumkov.org.ua/uploads/socio/2017_Politychna_kultura.pdf.
3. Lopushinsky I.P. (2016). What a local council deputy should know: Book III. Budget process at the local level. Kyiv: Institute of Political Education.
4. Bozhko V.M. Rights and responsibilities of local council deputies. Retrieved from http://lgdc.org.ua/sites/default/files/library/prava_at_obovyazky_deputativ_miscevyh_rad.pdf.
5. Derun T.M. (2017). A textbook for deputies of local councils of united territorial communities. Second edition. Association of Ukrainian Cities. Kyiv: VIENEI Enterprise LLC.
6. Mishchak I.M. (2016). Mechanisms of community control over the activities of deputies of local councils in Ukraine and Poland (comparative legal analysis). Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, 1, 56-61. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2016_1_11.
7. Chernetskaya O.V. (2008). Constitutional and legal status of deputies of local councils under the legislation of Ukraine: monograph. Kyiv: VD "Scythian". KNT.
8. Kovalevskaia Y. (2013). The main tasks of professional development of local government officials and deputies of local councils. Local self-government and regional development in Ukraine, 4, 9-12. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/mcrru_2013_4_8.

9. Nazarenko S.V. (2007). Regarding the status of deputies of local councils: constitutional and legal aspect. University scientific notes, 4, 55-61. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2007_4_10.
10. Shary V.I. (2010). Introduction of the quality management system in the activity of deputies of local councils of Ukraine. University scientific notes, 3, 215-222. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2010_3_37.
11. Tkachuk A.F. (2016). Activities of local governments and deputies of village, settlement, city council (training module). Kyiv: ICC "Legal Status"
12. Skakun O.F. Theory of State and Law: a textbook. (2000). Kharkiv: Consum.
13. Radchenko O.I. (2005). Status of the People's Deputy of Ukraine: problems of theory and legal regulation. Candidate's thesis. Kyiv.
14. USAID Program. Council: Accountability, Accountability, Democratic Parliamentary Representation. Retrieved from <https://radaprogram.org/>.
15. On civil service: Law of Ukraine № 1810-IX of 19.10.2021. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

Посилання на статтю:

Липинська О.А. Організація роботи громадської приймальної народного депутата України / О. А. Липинська, К. К. Котруца // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал.* – 2021. – № 4 (56). – С. 61-68. – Режим доступу до журн.: <https://economics.net.ua/files/archive/2021/No4/61.pdf>.
DOI: 10.15276/ETR.04.2021.8. DOI: 10.5281/zenodo.6536795.

Reference a Journal Article:

Lypynska O.A. Public reception of the People's Deputy of Ukraine: features and organization of work / O. A. Lypynska, K. K. Kotrutza // *Economics: time realities. Scientific journal.* – 2021. – № 4 (56). – P. 61-68. – Retrieved from <https://economics.net.ua/files/archive/2021/No4/61.pdf>.
DOI: 10.15276/ETR.04.2021.8. DOI: 10.5281/zenodo.6536795.

